

КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА СУСПІЛЬНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Малахова А. А.

Науковий керівник – канд. філол. н., доц. Гарбар М. А.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)
E-mail: anna.malakhova@nure.ua

It is known that the genesis of culture is not very simple and is associated with the historical development of society. At the same time, quite peculiar and cultural knowledge that relate to many areas of development of society. However, without cultural knowledge, one cannot talk about a civilized society, a person, we do not consider the progress of humanity in the future.

Культура є важливою складовою життя як усього суспільства, так і окремої особистості. Поняття «культура» є складним і багатогранним. Багато дослідників як давніх, так і новітніх часів вивчали різні аспекти цього унікального явища [1]. Розглянемо специфіку та основні функції культури.

Саме слово «культура» походить з латинської і має значення «обробіток», «догляд». Пізніше слово «культура» все частіше починає вживатися як синонім освіченості, вихованості людини, і в цьому сенсі воно увійшло дійсно в усі європейські мови. Культура є базою для миролюбного співіснування. Зараз у світовій літературі ми знайдемо безліч визначень слова «культура». Але говорячи про походження, можемо сказати, що наше суспільство звикло до двох провідних напрямів культури – матеріального та духовного [2]. Далі проаналізуємо ці напрями.

Матеріальна культура включає в себе різноманітні за типами та формами артефакти, де природний об'єкт і його матеріал трансформовані так, що об'єкт перетворено на річ. Ця культура, в іншому сенсі слова, – людське «Я», перевдягнене в річ; це духовність людини, втілена в форму речі; це людська душа, здійснена в речах; це дух людства, який матеріалізувався і втілюється.

У матеріальну культуру входять перш за все різноманітні засоби матеріального виробництва: енергетичні та сировинні ресурси неорганічного або органічного походження, геологічні, гідрологічні або атмосферні складові технології матеріального виробництва. Це знаряддя праці – від найпростіших гарматних форм до складних машинних комплексів. Однак слід підкреслити, що матеріальна культура людства завжди ширше наявного матеріального виробництва. У неї входять всі види матеріальних цінностей: архітектурні цінності, будівлі і споруди, засоби комунікації та транспорту, парки і обладнані ландшафти і т. п.

Духовна культура включає в себе, з одного боку, сукупність результатів духовної діяльності, а з іншого – і саму духовну діяльність. Магдалена Красовська-Іграс підкреслює, що «культура вчить толерантності та взаєморозумінню. Без неї людство не буде існувати. Культура також говорить

про якість життя. Вона створює відчуття довіри і солідарності між людьми, приносить задоволення і щастя людям» [4].

Індивідуальність цивілізованих знань полягає у тому, що їх структура становить цілий макросвіт, який охоплює науку, мистецтво, міфологію, мораль, політику, право. Закономірно виділяють всесвітню й національну культури. Глобальна культура становить синтез кращих досягнень усіх національних культур різних народів, що населяють нашу планету.

Культура перетворилася на складну за діяльністю, різноманітну за формами духовну освіту. У загальному сенсі, однак, можна говорити про деякі цілісні функції культури. Так, культура реалізує оцінну функцію.

Важлива функція культури – пізнавальна, що забезпечується різними формами пізнавальної діяльності. Унаслідок пізнавального ставлення до світу культура визначає зміст і значення змісту артефактів чи явищ природи, які стали об'єктом культури [3, с. 8].

Змістотворна функція культури здійснюється за допомогою різних творчих прийомів, особливих для кожного виду духовної діяльності, мов і знаків, специфічного набору символів і образів, понять та ідей.

Рекреативна функція культури створює способи і стани, де людина отримує можливість відновлювати власні духовні сили, приводити в норму свій духовний потенціал, проводити своєрідну профілактику духовного стану, те, що зазвичай називається «очищенням душі».

Очевидно, що культура – це цілісний організм, і найвищих результатів досягає та особистість, яка не замикається в окремих ізольованих духовних практиках. У відкритій культурі й особистість повинна бути відкритою, звичайно, за умови духовної самостійності й самодостатності [2, с. 36].

Ціннісна функція відображає важливий якісний стан культурних знань людини та суспільства. Саме система цінностей формує певні ціннісні потреби й орієнтацію людини. За характером і якістю цих потреб і духовних орієнтирів роблять висновки про рівень культури особистості.

Генезис і розвиток культури становлять цілісний процес із засвоєнням і збереженням цінностей минулого, трансформацією і збагаченням їх в сьогоденні і передачею цих цінностей як вихідного матеріалу для культури майбутнього. Тому вивчення специфіки культури на кожному історичному етапі становить важливе завдання сучасної науки.

Література

1. Особливості культурних здобутків. Харків, 1998. 224 с.
2. Радугин А. А. Культурология. Москва, 2001. 304 с.
3. Українська та зарубіжна культура. Київ, 2000. 584 с.
4. Каково значение культуры и культурной поддержки? // Культура и креативность. URL: <https://www.culturepartnership.eu/article/culture-for-better-life> (дата звернення 26.02.2021).